

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖĞRETMENLERİN OKULLARDA SİBER
KAYTARMA DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN OKUL
YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ
(PAMUKKALE VE MERKEZEFENDİ İLÇELERİ
ÖRNEĞİ)**

Mesude EKİCİ

Denizli-2020

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖĞRETMENLERİN OKULLARDA SİBER KAYTARMA
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİLERİNİN
GÖRÜŞLERİ
(PAMUKKALE VE MERKEZEFENDİ İLÇELERİ
ÖRNEĞİ)**

Mesude EKİCİ

Danışman

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Mesude EKİCİ tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Okullarda Siber Kaytarma Davranışlarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri (Pamukkale ve Merkezefendi İlçeleri Örneği)” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 22/01/2020 tarih ve 05/15 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŐ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Mesude EKICI

ÖZET

Öğretmenlerin Okullarda Siber Kaytarma Davranışlarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri (Pamukkale ve Merkezefendi İlçeleri Örneği)

EKİCİ, Mesude

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Ocak 2020, 52 sayfa

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin okullarda siber kaytarma davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Bu ana amacın yanında, öğretmenlerin interneti ne sıklıkla, hangi araçla, hangi amaçla kullandıkları sorularının cevapları, okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki veriler 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılı Denizli İli Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde bulunan resmi ilkokul, ortaokul, lise ve bilim sanat merkezinde görevli 13 erkek ve iki kadın yönetici olmak üzere toplam 15 yöneticiden toplanmıştır. Örneklem belirlemede kolaylıkla bulunabilme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre okul yöneticileri öğretmenlerin okullarda internet kullanımına ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir. Okul yöneticileri öğretmenlerin en çok teneffüslerde, öğle arasında ve boş derslerde interneti kullandığını düşünürken, ders esnasında bu oranın çok az olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticilerine göre öğretmenler internete girmek için sırasıyla cep telefonu, kişisel bilgisayarları, okul bilgisayarları ve etkileşimli tahtayı kullanmaktadırlar. Okul yöneticileri öğretmenlerin interneti kullanım amaçlarını sırasıyla bilgi edinme, ders içeriği arama, içerik geliştirme, haberleşme ve sosyal ağlarda vakit geçirmek olarak belirtmişlerdir. Okul

yöneticilerine göre öğretmenlerin internet kullanımları, onların ders anlatma performanslarını etkilememekle birlikte, öğretmenlerin internet kullanımlarına dair öğrencilerden olumsuz dönütün çok nadir geldiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak okul yöneticileri öğretmenlerin internet kullanımını, çağın gereksinimi olarak görerek bu konuyu olumlu bir bakış açısıyla değerlendirip öğretmenlerini desteklemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Siber kaytarma, okul yöneticisi, öğretmen

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.2. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Siber Kaytarma/Aylaklık	5
2.2. Siber Kaytarmanın Sınıflandırılması	7
2.3. Siber Kaytarma Etkinlikleri	10
2.3.1. Sosyal Etkinlikler.....	10
2.3.2. Bilgilendirici Etkinlikler	10
2.3.3. Boş Zaman Etkinlikleri.....	11
2.3.4. Siber Duygusalılık Etkinlikleri	11
2.4. Siber Kaytarma Davranışları.....	11
2.4.1. Geliştirme Davranışı	12
2.4.2. İyileştirme / Yenileme Davranışı	12
2.4.3. Sapkın Davranışlar	12
2.4.4. Bağımlılık Davranışı.....	12

2.5. Siber Kaytarmaya Neden Olan Etkenler	13
2.5.1. Örgütsel ve İşle İlgili Etkenler	13
2.5.2. Bireysel Etkenler	14
2.6. Siber Kaytarmanın Sonuçları	15
2.7. İlgili Araştırmalar	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	19
3.1. Araştırma Modeli	19
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	19
3.3. Verilerin Toplanması	20
3.4. Verilerin Analizi	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	22
4.1. Okul Müdürlerine göre, Öğretmenlerin Çalıştıkları Okullarda İnternete Girme Sürelerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	22
4.2. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin Okullarda İnternete Hangi Araçlarla Girdiklerine İlişkin Bulgular ve Yorum	23
4.3. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenler Günün Hangi Diliminde İnternete Daha Fazla Girdiklerine İlişkin Bulgular ve Yorum ...	23
4.4. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin İnternete Girme Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	24
4.5. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Görevlerini Yapmalarına Engel Olma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum	25
4.6. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmeleri Konusunda Öğrencilerden Şikâyetçi Olma Durumlarına İlişkin Bulgu ve Yorum	26
4.7. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Davranışlarının, Okulunda Yaygın Olarak Kabul Edilme Duruma İlişkin Bulgu ve Yorum.....	27

4.8. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Ders Sırasında İnternete Girme Durumlarına İlişkin Bulgu ve Yorum.....	27
4.9. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorum ..	28
4.10. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorum.....	29
4.11. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Takip Ettikleri Site ve Uygulamalara İlişkin Bulgu ve Yorum.....	29
4.12. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Üye Oldukları Sosyal Ağlara İlişkin Bulgu ve Yorum.....	30
4.13. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Kurum İçinde Haberleşmelerini İlişkin Bulgu ve Yorum.....	31
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ	33
5.1. Tartışma	33
5.2. Öneriler	35
KAYNAKÇA	36
EKLER.....	40
Ek. 1. Araştırmanın Soruları	40

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1. Araştırmaya Katılan Okul Müdürlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	20
Tablo 4. 1. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Süreleri	22
Tablo 4. 2. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin okulda internete girmek için kullandıkları araçlar	23
Tablo 4. 3. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Daha Fazla Girdikleri Zaman Dilimi	24
Tablo 4. 4. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Amaçları	25
Tablo 4. 5. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Görevlerini Yapmalarına Engel Olma Durumu.....	25
Tablo 4. 6. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmeleri Konusunda Öğrencilerden Şikâyetçi Olma Durumları	26
Tablo 4. 7. Okul müdürlerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin internete girme davranışlarının kabul edilebilirlik durumları	27
Tablo 4. 8. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Ders Sırasında İnternete Girme Durumları	28
Tablo 4. 9. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumu.....	28
Tablo 4. 10. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Dersleri ile İlgili Bilgileri Öğrenmek için İnterneti Kullanma Durumları	29
Tablo 4. 11. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternette Girdikleri Site ve Uygulamalar	30
Tablo 4. 12. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Üye Oldukları Sosyal Ağlara İlişkin Veriler	30
Tablo 4. 13. Kurum içinde İnternet ile Haberleşme Durumuna İlişkin Veriler.....	31
Tablo 4. 14. Kurum İçinde İnternet ile Haberleşmede Öğretmenlerin Rol Durumuna İlişkin Veriler	31

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 2. 1.</i> Doorn'a göre Sanal Kaytarmanın Kuramsal Çerçevesi	6
<i>Şekil 2. 2.</i> Sanal Kaytarma Etkinliklerinin Sınırlandırılması	10
<i>Şekil 2. 3.</i> Sanal Kaytarma Davranışlarının Sınıflandırılması.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Teknolojik gelişmeler ve internetin hayatımıza girmesi ile yaşamın birçok alanında, özelliklerde iş yerlerinde aktif bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Teknolojik olanaklar ile internet genel anlamda hayatı kolaylaştırmıştır. İş yerinde internet kullanımı çalışanlar arası iletişimi hızlandırarak iş akışında kolaylıklar sağlamaktadır. İnternetin etkin kullanılması önem arz etmektedir. İnternetin birçok olumlu yanları olduğu gibi amacı dışında, gereksiz ve uygun olmayan yerlerde kullanılması bazı olumsuzluklarla karşılaşılmasına neden olabilmektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin siber kayıtları ele alınmıştır. Siber kayıtlar, bireylerin mesai saatleri içerisinde örgütün internetini ya da kişisel internetini kullanarak e-posta kontrolü, bankacılık işlemleri, ticari işlemler, sosyal sitelerde takılma, sörf yapma, oyun sitelerine girme, müzik dinleme, film veya dizi izleme, video indirme, online dergi ve gazete okuma gibi yapılan eylemleri ifade etmektedir (Arık, 2016). Öğretmenler bu imkanları çalışmalarını esnasında kişisel amaçlı kullanabilmektedirler. Günümüzde iş yerinde interneti kişisel amaçları doğrultusunda da olsa kullanmayan çalışan bulmak mümkün değildir. Ancak bu davranışın görevlerini aksatacak ölçüde olup olmasına dikkat etmek gerekmektedir.

Okullarda öğretmenler, öğrenciler açısından bir rol model görevini üstlenmektedirler. Bunun için öğretmenlerin birçok konuda olduğu gibi siber kayıtlar konusunda da öğrencilerine iyi bir örnek olmaları önemlidir. Bunun için öğretmenlerin okul içinde özellikle de ders esnasında interneti kişisel amaçları doğrultusunda kullanma konusunda dikkatli davranmalıdırlar. Bu çalışmada,

öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarının okul yöneticilerinin algılarına göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Denizli ili Merkez ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarına ilişkin görüşleri nedir?

1.1.2. Alt Problemler

- 1) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin çalıştıkları okullarda internete girme süreleri nedir?
- 2) Okul müdürlerine göre, öğretmenler okullarda internete hangi araçlarla girmektedir?
- 3) Okul müdürlerine göre, öğretmenler günün hangi diliminde internete daha fazla girmektedir?
- 4) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girme amaçları nelerdir?
- 5) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri onların görevlerini yapmalarına engel olmakta mıdır?
- 6) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikâyetler var mıdır?
- 7) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girme davranışları, okulunda yaygın olarak kabul edilen bir davranış mıdır?
- 8) Okul müdürlerine göre, öğretmenler ders sırasında internete girmekte midirler?
- 9) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri onların derse geç kalmalarına neden olmakta mıdır?
- 10) Okul müdürlerine göre, öğretmenler dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti kullanırlar mı? Ne sıklıkta?
- 11) Okul müdürlerine göre, öğretmenler internette hangi site ve uygulamaları takip etmektedirler?
- 12) Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin üye oldukları sosyal ağlar var mıdır? Sizce hangileridir?

13) Okul müdürlerine göre kurum içinde haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamaları var mıdır? Öğretmenlerin rolü nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesidir. Böylelikle öğretmenin amacının dışında ne derece internet kullandıklarını saptayıp, okul yöneticilerine öğretmenlerin asli görevinin dışında internet kullanımları konusunda bilgi vermektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Son yıllardaki gelişmelerle birlikte yaşamın tümünde olduğu gibi iş yerlerinde de internet oldukça aktif bir şekilde kullanılmaktadır. İnternet iş yaşamında faaliyetlerin yürütülmesini hızlandırdığı gibi kurum içi aktif iletişimin sağlanmasına da olanak sağlamıştır. Ancak çalışanların interneti çalışma saatleri içerisinde kişisel amaçları için gereğinden fazla kullanmaları bazı problemlerle karşılaşılmasına neden olabilmektedir. Bu davranış sanal kaytarma, siber aylaklık, siber kaytarma olarak farklı şekillerde adlandırılmaktadır. Gerek bireysel gerekse toplumsal gelişim için hayati önem arz eden eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerde bu davranışın gözlemlenmesi ise daha büyük bir sorun olarak algılanabilir. Bu çalışmada da okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarını belirlemek hedeflenmiştir. Bu araştırma ile öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarını belirleyerek, bunlara yönelik öneriler geliştirilmesi ve bu alanda ileride yapılacak olan çalışmalara kaynak oluşturması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan 15 okul müdürünün görüşleriyle sınırlıdır. Araştırmaya Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan ilköğretim,

ortaokul, lise ve bilim sanat merkezleri olmak üzere toplam 15 okul müdürü dâhil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma, konu ile ilgili alanyazın taraması ve okul müdürlerinin görüşme sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.

Öğretim: Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi.

Öğretmen: Öğretmenlik ise bir meslek olarak, devletin eğitim ve öğretim ile ilgili görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleği olarak tanımlanmaktadır.

Sanal Kaytarma/Siber Aylaklık: İnsanların teknolojiyi özellikle bazı kişisel amaçları için (eğlenmek, internette gezinmek, sosyal ağları ve kişisel e-postalarını kontrol etmek, vb.) hem iş yerlerinde (mesai saatleri içinde) hem de örgün eğitim ortamlarında (dersler esnasında) üretkenlik karşıtı davranışlar amacıyla bilinçli kullanmalarıdır.

Okul Müdürü/Yöneticisi: Birer eğitim ve öğretim kurumu olan okullardaki en yetkili kişi konumundadır.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

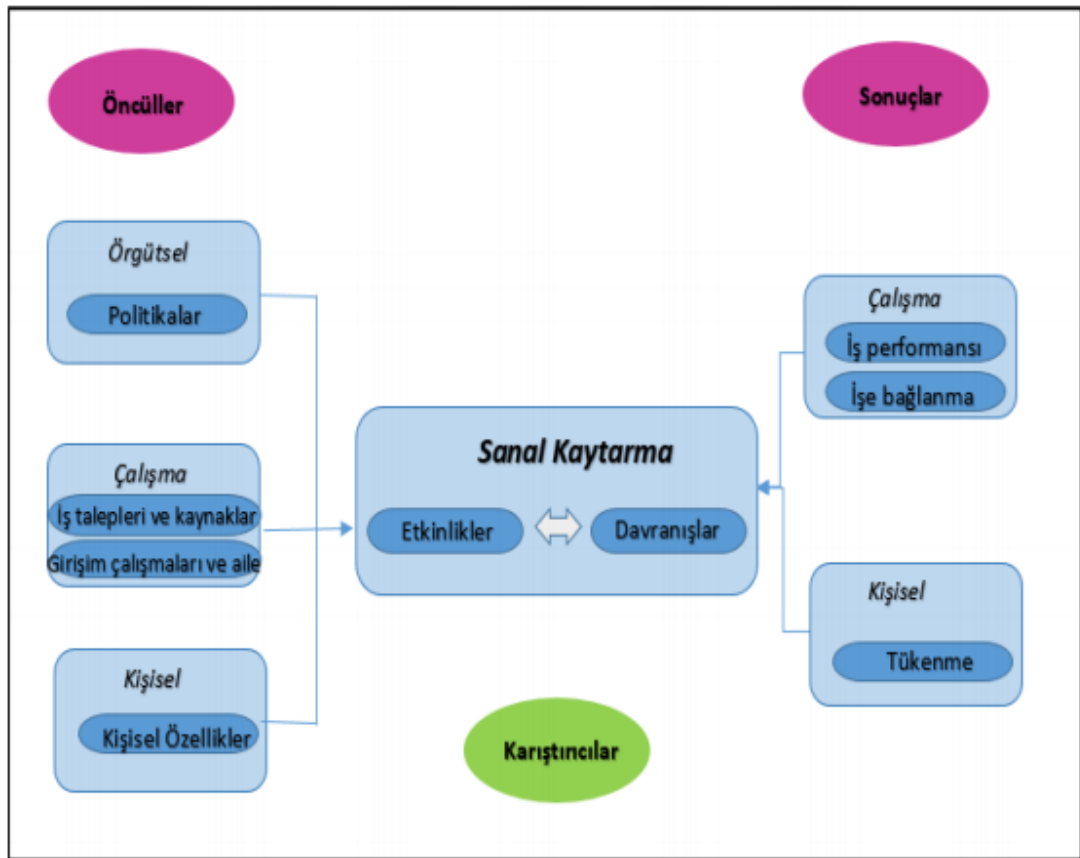
Bu bölümde, siber kaytarma/aylaklık konuları ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Siber kaytarma/aylaklık, sınıflandırılması, siber kaytarma etkinlikleri, davranışları, siber kaytarmaya neden olan etmenler ve sonuçlarına ilişkin başlıklara yer verilmiştir. Ayrıca Siber Kaytarma/Aylaklık konularında yapılmış çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir.

2.1. Siber Kaytarma/Aylaklık

İş yerinde internet kullanımı çalışanlar arası iletişimi hızlandırarak iş akışında kolaylıklar sağlamaktadır. Örgüt içinde internet kullanımı ile gereksiz işler azaldığından, iş yerlerinde internet bağlantısı zorunlu hale gelmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte taşınabilir bilgisayar, tablet, akıllı telefonlar gibi teknolojik aletlerin sayısı, çeşidi ve ulaşılabilirliği her geçen gün artmaktadır. İnternet kolaylıkla ulaşılabilir hale gelmiş hayatlarımızın merkezine yerleşmiştir. İnternetin neredeyse kullanımının zorunlu olması bu noktada suistimalleri de beraberinde getirmektedir. İş yerlerinde meydana gelen bu suistimler maddi kayıplara da sebep olmaktadır. İş yerlerinde yapılan bu suistimler sanal kaytarma kapsamında incelenmektedir (Kurun, 2019).

İş yerinde internet kullanımı iş akışının daha hızlı ve kolay ilerlemesine imkan sunmaktadır. Fakat çalışanlar bu imkanları kişisel amaçlı kullanabilmektedirler. Siber kaytarma; bireylerin mesai saatleri içerisinde örgütün internetini ya da kişisel internetini kullanarak e-posta kontrolü, bankacılık işlemleri, ticari işlemler, sosyal sitelerde takılma, sörf yapma, oyun sitelerine girme, müzik dinleme, film veya dizi izleme, video indirme, online dergi ve gazete okuma gibi yapılan eylemleri ifade etmektedir (Arık, 2016). İnternette yapılan bu eylemlerin kaytarma olabilmesi için iş yerinde yapılması ve çalışanın işini aksatması veya işini ertelemesi gerekmektedir. Bu kaytarma eyleminin internet ortamında yapılıyor olması da siber kaytarmayı ortaya çıkarmaktadır. Geçmişten bugüne her dönemde

çalışanlar yaptıkları işlerden, işin stresi ve yaratmış olduğu sıkıntıdan kurtulmak için çeşitli kaytarma yollarını mutlaka bulmuşlardır. Günümüz koşullarında örgütlerin, siber kaytarma davranışında bulunmayacak çalışan sayısı bulması neredeyse imkansızdır. Doorn'a göre (2011) kuramsal çerçevede sanal kaytarmanın dört etkinliği ve dört davranışı vardır. Bu etkinlikler; sosyal etkinlikler, bilgilendirici etkinlikler, boş zaman etkinlikleri ve sanal duygusallık etkinlikleridir. Davranışlar ise; geliştirme davranışı, iyileştirme davranışı, sapkın davranışlar ve bağımlılık davranışlarıdır. Doorn (2011) sanal kaytarmayı; çalışanların, çalışma esnasında şirketin kullanımı için sağlanan interneti işle ilgili olmayan e-posta ve internet kullanımı olarak tanımlamış ve kuramsal bir çerçevede ele almıştır. Bu çerçeve şekil 2.1'de verilmiştir.

Şekil 2. 1. Doorn'a göre Sanal Kaytarmanın Kuramsal Çerçevesi

Siber kaytarma kavramı için yurtiçi ve yurt dışındaki kaynaklarda çeşitli adlandırmalar bulunmaktadır. Kaynak taramalarında dört tip adlandırmaya rastlanılmıştır. Bütün adlandırmalar aynı anlama gelmektedir.

Siber kaytarma: yurt dışındaki kaynak taramalarında "cyberslacking", "cyberloafing" "cyberbludging", "cyber deviancy" olarak adlandırılmış, Türkiye'deki kaynaklarda "sanal kaytarma", "siber aylaklık", "siber kaytarma", "siber sapkınlık" olarak adlandırılmıştır (Serttaş ve Şimşek, 2016).

2.2. Siber Kaytarmanın Sınıflandırılması

Siber kaytarmaya yönelik alanyazına bakıldığında farklı birçok sınıflandırmanın yapıldığı görülmüştür. Siber kaytarmayı sapkın işyeri davranışları şeklinde ele alan Robinson ve Bennett (1995) kişisel ve örgütsel olmak üzere siber kaytarmayı iki alt boyuta ayırarak ve dört kategori şeklinde ele almışlardır. Ayrıca siber kaytarma davranışlarının sadece kişisel olmayıp örgütün tamamının üzerinde etkisi olduğunu savunmuşlardır. Robinson ve Bennet' in yaptıkları sınıflamaya benzer şekilde Blanchard ve Henle (2008) siber kaytarmayı iki gruba ayırmıştır. Bunlar:

- Basit (minör) düzeyde siber kaytarma,
- Ciddi (majör) düzeyde siber kaytarmadır.

Basit düzey siber kaytarma etkinlikleri haber sitelerini gezmek, e-posta alıp göndermek, çevrimiçi alışveriş yapmak gibi etkinlikler olarak sıralanırken; ciddi düzey siber kaytarma etkinlikleri çevrimiçi sohbet odaları (sosyal medya), pornografik siteleri ziyaret etme, video veya müzik indirme gibi davranışlardır. Yine bunlara göre bu grupta, çalışanların verimli olmayan işyeri davranışları ile örgüt yapısına bağlı olarak yapılmıştır.

Mahatanankoon, Anandarajan ve Igarria (2004), Blau ve diğerleri (2006) gibi Lim (2002) tarafından önerilen ölçeği geliştirmekle ilgilenmemiş yeni bir ölçek geliştirmişlerdir. Yapmış oldukları çalışmada işletme bölümünde lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin göstermiş olduğu bazı siber kaytarma davranışları içeren bir liste hazırlamışlardır. Elde ettikleri verilere göre, Mahatanankoon ve diğerleri (2004) yaptıkları araştırmada siber kaytarma etkinliklerini beşe ayırmışlardır:

- Satın alma ve kişisel işler: Kişisel olarak iş harici işlerin yürütülmesi, kişisel yatırım ve bankacılık yapmak, çevrimiçi kişisel amaçlı alışveriş yapmak, kişisel amaçlı seyahat veya eğlence faaliyetleri planlamak gibi etkinliklerdir.

- Bilgi arama ve görüntüleme: Hava durumu, spor ve çevrimiçi haberleri okumak, kişisel ilgilere yönelik ürün veya hizmetler hakkında araştırma yapmak, eğlence ile ilgili ürün veya hizmetleri görüntülemek, kişisel hobilerle ilgili araştırma yapmak, çalıştığı işyeri/şirket dışında iş aramak gibi etkinliklerdir.

- Kişiler arası iletişim: Arkadaşlarına ve aile fertlerine e-hediye, e-çiçek, e-kart gibi ürünler gönderme, bireysel veya haber gruplarına tek ya da çoklu e-posta gönderme veya iletme, çevrimiçi sınıflandırılmış reklamların kullanılması, Hotmail, yahoo gibi kişisel web tabanlı e-postaların kullanılması gibi etkinliklerdir.

- Etkileşimli eğlence ve zaman geçirme: Günlük çevrimiçi sohbetlere katılmak, işle ilgili olmayan haber gruplarına katılmak, çevrimiçi açık artırmalara katılmak, çevrimiçi oyunlara katılmak, herhangi bir amaç olmadan internette rastgele sörf yapmak gibi etkinliklerdir.

- Kişisel amaçlı indirme: Kişisel eğlence amaçlı video, ses, görüntü ya da metin indirmek veya görüntülemek, kişisel kullanım amacıyla yazılım indirmek gibi etkinliklerdir.

Doorn'a (2011) göre de siber kaytarma, Blanchard ve Henle'de (2008) olduğu gibi sadece kişileri etkileyen bir sapkın davranış değil, tüm örgüt üzerinde etkisini gösteren sapkın bir davranıştır. Basit düzey siber kaytarma davranışları sanal ortamda alışveriş yapma, şahsi e-posta işlemleri yapma ve finans işlemleri için interneti kullanma faaliyetleri şeklinde sıralanabilir. İleri düzey siber kaytarma davranışları da internetten bahis oynama, sohbet sayfalarında gezinti, kişisel web sayfasında yapılan paylaşımlar, müzik-video gibi indirmeler ve yetişkinlere yönelik siteleri ziyaret etme şeklinde ifade edilebilir.

Doorn'a (2011) göre siber kaytarmanın davranışlarının dört amacı vardır. Bunlar:

- Geliştirme davranışları,
- Yenilenme davranışları,
- Sapkın davranışlar,
- Alışkanlık davranışları olarak sıralanmıştır. Geliştirme davranışları; kişisel gelişimle ilgili davranışlardır.

Doorn'a (2011) göre kişilerin siber kaytarmayı kendilerini geliştirmek için yapmasıdır. Çalışanların sanal alemde öğrenme amacıyla gezmesi onların öğrenme süreçlerine katkıda bulunarak streslerini azaltabilir ve de bu durum örgütün verimliliği konusunda pozitif bir katkı yapabilir (Anandarajan & Simmers, 2004). Yenilenme davranışları; kişilerin siber kaytarmayı fikir toplama, kendini iyileştirme amacıyla yapmasıdır. Bu tip siber kaytarma davranışları kişi sağlığı ile ilgili de olabilir. Bu durumun da kişi ve örgüt üzerinde olumlu sonuçları olabilir (Kurun, 2019).

Sapkın davranışlar; istenmeyen siber kaytarma davranışlarıdır. Olumsuz etkileri vardır. Kişilerin işten kaçmak amacı ile yaptığı davranışlardır. Bu tür davranışlar örgüte zarar vermektedir. Alışkanlık davranışları ise çalışanların siber kaytarma davranışlarını alıştikları için yapmalarıdır (Doorn, 2011). Bu kişiler daha çok sosyalleşmek için internet kullanan kişilerdir. Anandarajan ve diğerleri (2004), yaptıkları çalışmada "kişisel internet kullanımı" olarak adlandırdıkları siber kaytarma davranışlarını dört gruba ayırmışlardır:

- Dinlenme amaçlı kişisel internet kullanım etkinlikleri: Hafta sonu için sosyal etkinlik planlama, hobileri ile ilgili araştırma yapma, satın almayı düşündüğü ürünler için araştırma yapma, amaçsızca web sitelerinde dolaşma gibi davranışlardır. Gündelik yaşamla ilgili ve eğlenceye yönelik davranışlar olsa dahi iş açısından olumsuz davranışlardır.

- Suiistimale açık kişisel internet kullanım etkinlikleri: Çevrimiçi oyun oynama, yetişkinlere özel sitelerde gezinme, yazılım, video veya müzik indirme gibi davranışlardır. Bu davranışlar negatif yönlüdür. Oldukça büyük risk oluşturabilen bu

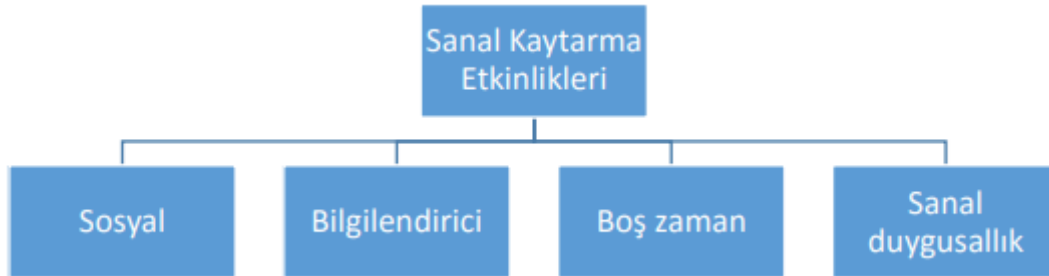
davranışlar finansal, hukuki ve cezai bir takım sonuçlar doğurabilir. Ayrıca kuruluş için hayli önemli olan teknik ve bilişimsel kaynakları işgal ederek potansiyel tehditler oluşturabilmektedir.

- Kişisel öğrenme amaçlı internet kullanım etkinlikleri: Mesleki gelişime yönelik siteleri gezme, güncel haberleri takip etme, örgütle ilgili çıkan haberleri araştırma, gibi davranışlardır. Bu tip davranışlar pek çok dolaylı fayda sağlayabilmektedir. Bu davranışlar çalışanların işe ara vererek rahatlamalarına ve onların streslerini azaltmalarına imkân tanıyabilmektedir.

- Belirsiz internet kullanım etkinlikleri: En belirsiz gruptur. Örgüt ile ilgili sanal sohbet odasında tartışma yapma, devlet kurumlarının internet sitelerini gezme, diğer kuruluşlarla ilgili bilgi toplama gibi davranışlardır.

2.3. Siber Kaytarma Etkinlikleri

Siber kaytarma etkinlikleri genel olarak dört bölüme ayrılmıştır. Bunlar; sosyal etkinlikler, bilgilendirici etkinlikler, boş zaman etkinlikleri ve sanal duygusallık etkinlikleridir (Doorn, 2011).

Şekil 2. 2. Sanal Kaytarma Etkinliklerinin Sınırlandırılması

2.3.1. Sosyal Etkinlikler

Sosyal aktiviteler bloglar aracılığıyla (Facebook, Twitter, Instagram gibi) bilgi paylaşarak kendini ifade etmeyi içerir (Doorn, 2011). İnsanın kendini ifade etme isteğinden doğan bu ihtiyaç çalışma saatleri içerisinde internet yoluyla gerçekleştirildiğinde siber kaytarma etkinliklerine sebep olmaktadır.

2.3.2. Bilgilendirici Etkinlikler

Siber kaytarmanın bilgilendirme etkinlikleri, haber sitelerinde olan bilgileri aramaktan oluşur. İnsanlar yaşadıkları çevre ve dünya ile ilgili haberleri ve güncel

olayları merak ederler. Çeşitli haberlere anında ulaşmak istemesiyle çalışma saatleri içerisinde sanal kaytarma davranışında bulunabilirler (Arık, 2016).

2.3.3. Boş Zaman Etkinlikleri

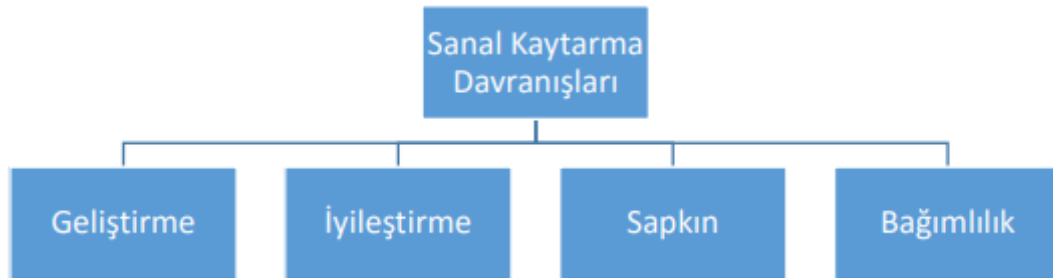
Siber kaytarmanın boş zaman etkinlikleri, çevrimiçi oyunlar oynamayı veya boş zamanlarda müzik ya da yazılım indirme gibi faaliyetleri içerir. Çalışanlar işe ara verdiklerinde ya da işlerini bitirdiklerinde kalan boş vakitlerini değerlendirmek için sevdikleri oyunları oynayabilir ya da müzik indirebilirler. Bu da çalışanların sanal kaytarma etkinliği yapmasına neden olur (Doorn, 2011).

2.3.4. Siber Duygusallık Etkinlikleri

Siber kaytarmanın sanal duygu etkinliği, diğer etkinlikler içinde kategorize edilemeyen çevrimiçi etkinlikleri tanımlar. Bu faaliyetlerin örnekleri çevrimiçi alışveriş yapmak veya çevrimiçi bir ilişki aramaktır. Çalışma saatlerinin fazla olması, iş çıkışı fazla vakit bulamama gibi sebepler çalışanları bazı çevrimiçi işlemler yapmaya itebilir. Bu da çalışanların sanal duygusallık etkinliği yapmasına neden olur (Kurun, 2019).

2.4. Siber Kaytarma Davranışları

Siber kaytarma davranışına yazında bakıldığında araştırmacılar tarafından farklı türlerde sınıflandırmalar yapıldığı görülmektedir. Siber kaytarma davranışı Doorn tarafından dört grupta sınıflandırılmıştır (Doorn, 2011, s. 7).

Şekil 2. 3. Sanal Kaytarma Davranışlarının Sınıflandırılması

2.4.1. Geliştirme Davranışı

Çalışanların kendilerini geliştirmek için yaptıkları siber kaytarma davranışlarıdır. Kişisel gelişim davranışı için yapılan siber kaytarmalarda hem işletme hem de çalışan için gelecekteki yararları gözetir (Akça, 2013, s. 10).

Kişisel gelişim amaçlı yapılan sanal kaytarma davranışı çalışanların internet ortamında araştırma yapması, bilgi birikimini artırması ve bu bilgileri işletmeye transfer etmesi işletme açısından olumlu sonuçlar ortaya çıkarır. Bu davranışların oluşması sonucu bilgili ve eğitimli çalışan profili oluşur bu da işletmeye verimlilik ve etkinlik bakımından kazanç sağlar (Ünal, Tekdemir ve Yıldızbaş, 2015).

2.4.2. İyileştirme / Yenileme Davranışı

Siber kaytarma sergilenen kaytarma “Yenilenme” için yapılmış ise çalışana pozitif katkılar sağlar. Çalışanın sağlığı ve huzuru ile ilgili olumlu konular ile ilgilidir. Çalışan üzerinde sıkıntı ve stresi azaltır (Ünal, Tekdemir ve Yıldızbaş, 2015).

2.4.3. Sapkın Davranışlar

İşgörenin görevlerini ihmal etmek için yaptığı davranışlardır. İşletme için verimlilik düşüşü gibi olumsuz sonuçlar doğurur. Çalışanlar arasında haksız değerlendirmeler bireylerin motivasyonunun azalmasına neden olur. Çalışanlar işletme içerisinde hak ettikleri değeri alamadıklarını düşünerek sapkın davranışlarda bulunurlar (Kılıç, 2017).

2.4.4. Bağımlılık Davranışı

Bağımlılık davranışı siber kaytarma ile zaman geçirme sonucunda oluşan problemleri bir eylemdir (Akça, 2013). İnternet bağımlıların geçmişlerine bakıldığında; dürtü kontrolü bozuklukları ve bağımlılık yaratacak rahatsızlıkların olması, işe karşı memnuniyetsizlik ve bıkkınlık gibi davranışların olmasından ötürü sosyalleşmek için kullanılan internet, bağımlılığı doğurmuştur (Özdemir, 2016).

Sanal ortamda chat yapmak, online oyun oynamak film izlemek gibi bağımlılık davranışları depresyonla alakalı durumlar olduğundan çalışanın

performansını negatif yönde etkiler ve verimini düşürür. Terapistler internet bağımlılığını tıpkı diğer bağımlılıklar (alkol, madde ve kumar) gibi tedavi edilmesi gereken bir davranış olduğunu söylemektedirler (Ünal ve Tekdemir, 2015).

2.5. Siber Kaytarmaya Neden Olan Etkenler

Çalışanları örgüt içerisinde siber kaytarmaya iten veya yönlendiren birçok neden olabilir. Bu nedenlerin bilinmesi ve ortadan kaldırılması örgütlerin verimliliklerini artırmaları açısından önemlidir.

2.5.1. Örgütsel ve İşle İlgili Etkenler

Örgütsel politikalar bakımından işyerleri farklı uygulamalar ortaya koyabilmektedir. Bazı işyerlerinin internet politikaları esnek olabilmekte, çalışanın işyerinde kendisine ait bilgisayar ve interneti kullanabilme özgürlüğü sunabilmektedir. Bazı işletmelerde ise işyerinde mesai saatlerinde kişisel cep telefonlarının kullanılmasına izin verilmemekte hatta internetin kullanılmasına olanak tanınmamaktadır (Sarıca, 2019).

Günümüzde hem kamu kurumlarında hem de özel işletmelerde işgörenlerin internet kullanımına ilişkin filtrelemeler ve denetimler ile getirilen sınırlamalar göze çarpmaktadır. Burada hedeflenen amaç kurumdaki internet uygulamalarının çalışanların siber kaytarma davranışlarını düzenlemeye çalışmasıdır. Böylece bu durumun siber kaytarma faaliyetleriyle ilgili önemli bir role sahip olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Lim ve Teo, 2005). Buna karşın, Blanchard ve Henle (2008) örgütsel politikalar işgörenlerin siber kaytarma faaliyetlerini azaltmayacak ve işgörenler yöneticilere yakalanana kadar bu faaliyetler devam edecek iddiasına sahiptirler.

Çalışanları siber kaytarmaya yönelten örgüt içi faktörlerden biri de çalışanların örgütsel adalet algılarıdır. İşgörenler örgüt içinde adaletsiz davranışlar veya uygulamalar gördüklerinde ya da bu şekilde bir algı oluştuğunda daha fazla siber kaytarma davranışlarında bulunmaktadırlar (Öğüt, Şahin ve Demirsel, 2013; Yağcı ve Yüceler, 2016).

Garrett ve Danziger'e (2008) göre bilişim teknolojileri ve internet kullanımı, çalışanların işlerinin veya çalışma şartlarının bir parçası olmasından dolayı, büyük ihtimalle işgören, interneti kişisel amaçları doğrultusunda kullanmakta ve bu şekilde kullanım yaygınlaşmaktadır. İnternet kullanımına ilişkin yönetsel destek internet kullanımının artmasına sebep olacak, internet çalışan için rutin bir hal olacak ve çalışanın siber kaytarma davranışları sergileme ihtimali artacaktır. Eğer örgüt üyeleri siber kaytarma etkinlikleri gösteriyorlarsa, kendilerini diğerleriyle kıyaslayarak bu davranışı normalleştirmeye başlarlar ve bu şekilde siber kaytarmanın sakıncalı bir faaliyet olmadığına inanılmaya başlanır.

2.5.2. Bireysel Etkenler

Lander ve Lounsbury (2006), yaptıkları çalışmada internet kullanımı ile kişiliğin açıklık ve duygusal denge boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ancak sorumluluk, dışadönüklük ve uyumluluk boyutları ile interneti kullanma arasında negatif bir ilişkinin olduğunu bulmuşlardır. İnternet kullanımı ile uyumluluk arasındaki negatif bir ilişkinin olması, internetin işbirliğine ve karşılıklı etkileşime pek az ihtiyaç gösteren bir yer olması ile açıklanabilir (Akça, 2013). Benzer bir çalışmada sorumluluk ve uyumluluk siber kaytarmanın negatif yordayıcısı iken, dışadönüklük pozitif yordayıcısı durumunda olduğu sonucuna varılmıştır (Jia, 2008). Lee, Lee ve Kim (2004) örgütlerde çalışanların büyük bir kısmının kişisel amaçlı internet kullanımını etik olarak yanlış görmediklerini ve bunun için örgütlerde internet kullanım politikasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak Oravec (2004) Lee'ye göre farklı olarak, yöneticilerin birçoğunun kişisel amaçlar için internet kullanımını etik olarak yanlış bulduklarını ifade etmektedir.

Çalışanların yaşı ile siber kaytarma faaliyetleri arasındaki ilişkiyi bulmaya çalışan pek çok araştırmada farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Akça'nın (2013) yaptığı araştırmada lise yöneticilerinin mesai saatleri içinde/dışında internet kullanımları dikkate alındığında yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı

görülmüştür. Bu bulgunun tersine Güngör (2016) araştırmasında genç çalışanların yaşça daha büyük olan çalışanlara göre daha fazla siber kaytarma faaliyetleri içinde oldukları iddia edilmektedir.

Tükenmişlik; fiziksel ve psikolojik olarak enerji azalması şeklinde tanımlanabilir (Budak ve Sürgevil, 2005). Dilimizde “tükenmişlik”, ”mesleki tükenmişlik” veya “tükenme sendromu” olarak da adlandırılmaktadır (Arı ve Bal, 2008). Bu kavram “Gücünü yitirmiş olma, çaba göstermeme durumu” olarak Türk Dil Kurumu tarafından tanımlanmaktadır. Tükenmişlik, iş yaşantısını tehdit eden, çalışanlar ve de örgütler bakımından oldukça önemli bir sorundur. Tükenmişlik sendromu yaşayan kişiler, mesleğinin gerektirdiği işleri yapamayacak duruma gelebilirler. Stres, yorgunluk, uykusuzluk, iş yoğunluğu gibi nedenler hem tükenmişliği etkileyen hem de tükenmişliğin sonucu olan durumlardır. İşgörenlerin özellikle önemsiz siber kaytarma faaliyetlerine yönelmelerine neden olan iş ve işyerine bağlı bu sorunlar olabilir (Blanchard ve Henle, 2008). Tükenmişlik, işgörenlerin çalışma performansları üzerinde doğrudan etkili olduğundan örgütlerde verimlilik kaybına sebebiyet vermektedir (Yeniçeri, Demirel ve Seçkin, 2009).

2.6. Siber Kaytarmanın Sonuçları

Bilişim teknolojisinin örgütler de yaygınlaşması ve kolaylaşması çalışanların işten kaytarmaları için çok çeşit fırsatlar sunmaktadır. Teknolojik araçların kolay ulaşılabilir olması çalışanlara işten kaytarmaları için çok fazla imkan sunmaktadır. Örgütler ve çalışanlar gelişen bilişim teknolojisi ile birlikte yapısal değişikliklere gitmektedir. Günümüzde bilişim teknolojisi ile birlikte bazı örgüt çalışanları istediği işi, istediği zamanda, istediği yerde yapabilme fırsatı bulmaktadır. Sanal ortamlar da istenilen bilgiye istenildiği zaman ulaşılabilirdiği için sanal ortam çalışanları sanal örgütleri meydana getirmektedir. Sanal örgütler birbirilerinden uzak mesafede, birbirinden farklı mekanlarda, birbirinden farklı çalışma tarzları ve yönetim biçimlerinden meydana gelmektedir. Sanal örgütlerin ortak çalışabilecekleri bir yer olmadığı için yöneticilerin sanal çalışanları nasıl yöneteceği, performansları nasıl

değerlendireceği gibi sorunlar söz konusudur. Ayrıca sanal çalışanların nasıl bir kariyer planlaması yapacağı ne tür yöneticilere ihtiyaç duyacağı yeni araştırmalara konu olmaktadır. Sanal örgütlerde örgüt yapısı ve kuralları iyi belirlenip çalışanlara başarılı bir şekilde benimsetilmiş olmalıdır. Aksi takdirde büyük problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu problemlerin en büyüğü siber kaytarmadır (Arık, 2016). Bilişim teknolojilerindeki gelişmenin devam etmesi çalışanların bunu yanlış kullanmak için farklı yollar keşfetmesine neden olacak dolayısı ile sanal kaytarma kavramı da örgütler için tartışılmaya açık bir konu olarak kalacaktır.

Siber kaytarma ile ilgili iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Araştırmacılardan bazıları siber kaytarmanın örgüt için olumsuz sonuçlar doğurabileceğini, mesela çalışanlar zamanlarını örgüt için verimli harcayabileceklerken zamanlarını boşa harcadıkları için verimlilik kayıplarının yaşanabileceğini savunmaktadır. Bazı araştırmacılar da siber kaytarmanın olumlu sonuçlar doğurabileceğini, çalışanlara yaratıcılık, esneklik gibi siber kaytarma yolu ile elde edebilecekleri çeşitli ve benzersiz yenilik ve gelişmelere hemen ulaşım öğrenme koşulları sunacağını savunmaktadır (Kurun, 2019).

Stanton (2002) tarafından yapılan araştırmada; örgütsel konuları, interneti çok sık kullanan çalışanların iş tutumlarını ve interneti daha az kullanan çalışanların iş tutumlarını değerlendirmiştir. Araştırmanın iş tutumları açısından sonuçlarına bakıldığında interneti çok sık kullanan çalışanların iş tatmini, örgüte olan duygusal bağlılık, destekleyici örgüt, çalışma ve gözetmen memnuniyeti ve promosyon fırsatları açısından yüksek puanlar aldığı gözlenmiştir. Örgütsel konular açısından sonuçlara bakıldığında ise çok sık internet kullanan çalışanların, otonomi, çalışma arkadaşları, yönetimin kalitesi, sorumluluk, iş-yaşam dengesi, organizasyonu başarılı kabul etme, ilginç/zorlayıcı iş açısından yüksek puanlar aldığı gözlenmiştir (Örücü ve Yıldız, 2014).

Sanal kaytarma eyleminin sonucunda karşımıza üç ana problem çıkmaktadır.

- Örgüt kaynaklarının kapsamlı kullanımı

- Üretim ve finansal kayıplar
- Yasal sorumluluklar

Günümüzde birçok şirket çalışanlarının interneti belli sınırlar içerisinde kullanabileceğini düşünmekte, çalışanların kişisel e-postalarını kontrol etmelerine ve kişisel siparişlerine anlayış göstermektedir (Serttaş ve Şimşek, 2017).

2.7. İlgili Araştırmalar

Arık (2016) çalışmasında, İstanbul ili eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, örgüt iklimini değerlendirme düzeylerinin sanal kaytarmayı etkileme düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, 213 öğretim elemanına anket çalışması uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, çalışmaya katılan öğretim elemanlarının örgütsel iklimi değerlendirme düzeyleri orta ve sanal kaytarma düzeyleri düşük bulunmuştur. Öğretim üyelerinin sanal kaytarma düzeylerinin yaş, medeni hal, çalıştıkları kurum, unvan, yönetimde bulunma, kurulda bulunma değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örgütsel iklimi değerlendirme düzeyinin, siber kaytarma davranışı gösterme düzeyi üzerinde düşük bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Ataç (2017) çalışmasında, lise öğretmenlerinin sanal kaytarma davranışları ile zaman yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesindeki liselerinde görev yapan 945 öğretmen ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin sanal kaytarmayı nadiren düzeyde gerçekleştirdikleri bulunmuştur. Öğretmenlerin sanal kaytarma davranışı sergileme düzeylerinin çalıştıkları okul türüne göre farklılık gösterdiği sonucun ulaşılmıştır. Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin, imam hatip liselerinde görev yapanlara oranla sanal kaytarma düzeyleri daha fazla bulunmuştur.

Kılıç (2017) çalışmasında, ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin sanal kaytarma düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenle anket çalışması

yapılmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmenlerin sanal kaytarma düzeylerinin cinsiyet ve eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı, yaşa, mesleki kıdeme, internet kullanım süresine, internet kullanım beceri düzeyine, internet kullanım sıklığına ve internette kesintisiz bağlı kalınan süreye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin mesai saatleri içinde yapmış oldukları sanal kaytarma davranışları, mesai saatleri dışında yapmış oldukları sanal kaytarma davranışlarından daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kurun (2019) çalışmasında okul yöneticilerinin yönetsel davranışları gösterme düzeyleri ile sanal kaytarma davranışları gösterme düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Denizli ili Tavas ilçesinde görev yapan 41 okul müdürü ve 433 öğretmen ile yürütülmüştür. Çalışma sonucunda, okul yöneticilerinin yönetsel davranışları öğretmenlerin algılarına göre *oldukça sık*, okul yöneticilerine göre *çok sık* sergiledikleri ve okul yöneticilerinin *çok az* düzeyde sanal kaytarma davranışlarında buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin algılarına göre okul yöneticilerinin yönetsel davranışları sergileme düzeyleri ile sanal kaytarma davranışlarını gösterme düzeyleri arasında bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Sarıca (2019) çalışmasında, öğretmenlerin siber kaytarma davranışları ile işe tutkunluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Nicel bir yöntem olan anketin kullanıldığı bu çalışmaya, Denizli İlinin Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin siber kaytarma davranışları ile işe tutkunluk düzeyleri arasında ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin siber kaytarma davranış düzeyleri arttıkça işe tutkunluk düzeylerinin de az da olsa arttığı görülmüştür. Öğretmenlerin siber kaytarma düzeylerinin cinsiyet ve kıdeme göre farklılık göstermediği, ancak eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yükseköğretim mezunu öğretmenlerin, lisans mezunu öğretmenlere oranla daha fazla siber kaytarma davranışı sergiledikleri görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt başlıklarına yer verilmiştir. Genel olarak araştırmanın yöntemine ilişkin tüm bilgiler burada yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma çalışmaları, doğal ortamdaki gerçekçi ve bütünsel bir şekilde algılanan algı ve olayların nitel süreçlerine izin verir (Yıldırım, 2016). Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, insanların bakış açılarını, öznel deneyimlerini, duygularını, değerlerini ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 40).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2019–2020 eğitim-öğretim yılında Denizli İli Pamukkale ve Merkezefendi İlçelerindeki resmi ilkokul, ortaokul, lise ve bilim sanat merkezlerinde görevli okul müdürlerinden oluşturmaktadır.

Araştırma gurubunu, yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulandığı 15 (on beş) okul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, kolaylıkla bulunabileni örnekleme (Convenience Sampling) yöntemi ile oluşturulmuştur. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay elde mevcut ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinden

yapılan örneklemedir (Erkuş, 2011). Örnekleme alınan 15 okul müdürünün kişisel özellikleri açısından dağılım şekli Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3. 1. *Araştırmaya Katılan Okul Müdürlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı*

		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	2	13.3
	Erkek	13	86.7
Yaş	40 Yaş ve altı	3	20
	41-50 Yaş Arası	8	53.3
	51 Yaş ve üzeri	4	26.7
Medeni Durum	Evli	13	86.7
	Bekar	2	13.3
Mesleki Kıdem	Lisans	4	26.7
	Lisans Üstü	11	73.3
Kurumda Çalışma Yılı	20 Yıl ve altı	4	26.7
	21 Yıl ve üstü	11	73.3
Toplam		15	100

Tablo 3.1’de araştırmaya katılan Denizli İli Pamukkale ve Merkezefendi İlçelerindeki resmi ilkokul, ortaokul, lise ve bilim sanat merkezlerinde görevli okul müdürlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir. Katılımcıların 13’ü (%86.7) kadın, ikisi (%13.3) ise erkektir. Katılımcıların yarısına yakını (8/%53.3) 41-50 yaş aralığındadır. Üçü (%20) 40 yaş altı ve dördü (%26.7) 51 yaş ve üstü yaşadadır. Katılımcılardan 13’ü (%86.7) evli, ikisi (%13.3) ise bekindir. Katılımcıların dördü (%26.7) lisans ve 11’i (%73.3) de lisans üstü eğitime sahiptir. Katılımcılardan dördü (%26.7) 20 yıl ve altı, 11’i ise 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptirler.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 13 Merkezefendi, iki Pamukkale İlçesi’ndeki toplam 15 okul müdürü ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Çetin ve Basım, 2012).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaşılabılır bilgi sunmasıdır (Yıldırım, 1999). Bu haliyle eğitim bilim çalışmalarına daha uygun bir araştırma biçimidir.

Okul müdürlerinden görüşme öncesi randevu alınmıştır. Görüşmeler okul müdür odasında yapılmıştır. Öğretmenlerin duymaması ve görüşmelerin yarıda kesilmemesi için okul müdürleri ile 15.00'dan sonra görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde okul müdürlerine toplam 13 adet açık uçlu soru sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde okul müdürleri M1,M2,M3... M15 olarak adlandırılacaktır. Araştırmada görüşmeden elde edilen verilerin çözümünde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel ve içerik analiz yöntemi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde, Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerin siber kaytarma davranışlarına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada yapılan görüşmeler ile ulaşılan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Okul Müdürlerine göre, Öğretmenlerin Çalıştıkları Okullarda İnternete Girme Sürelerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin çalıştıkları okullarda internete girme süreleri nedir? biçiminde sorulmuştur. Bu alt problemi ortaya koymak amacıyla Denizli’nin çeşitli Lise, Ortaokul, İlkokul ve Bilim Sanat Merkezlerinde görev yapan 15 okul müdürü ile yarı yapılandırılmış bir görüşme yapılmış olup, “Bu okulda öğretmenlerinizin internete girme süreleri ne kadardır?” şeklinde sorulmuştur, elde edilen görüşler, aşağıda sınıflandırılarak verilmiştir. Görüşülen okul yöneticileri, isimlerinin gizliliğini istediğinden rumuz kullanılmıştır.

Tablo 4. 1. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Süreleri*

Görüşler	Katılımcılar	f
Oldukça Fazla/Çoğunlukla	M3,M5,M6,M10,M9,M11,M12,M13,M15	9
Çok az	M1,M2	2
Bazen	M4,M7	2
Sık Sık	M8	1
Fikrim Yok	M14	1

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan okul müdürlerinden; dokuzu öğretmenlerinin internete girme sürelerinin oldukça çok olduğunu belirtmiştir. İki çok az, ikisi bazen, biri sık sık şeklinde fikir belirtirken, biri de fikir belirtmemiştir.

Öğretmenlerim ellerinden cep telefonlarını hiç düşürmüyor ki; ne zaman görsem kafaları önde (M8).

İnternetsiz yaşayamazlar, etkileşimli tahtalar, cep telefonları kırıla gidiyor (M12).

Vallahi herkes derse girip çıkıyor, internet kullanacak zamanları yok (M1).

Bizim okul yoğun çalışma temposu olan bir yer, teneffüslerde öğrenciler devamlı soru sorar, öğretmenlerin çok internet zamanı olmaz (M4).

Okul müdürlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin çoğunlukla internete girdiği görülmüştür. İnternetin yaşamın her alanına girdiği şu günlerde öğretmenlerin internete oldukça fazla girdikleri sonucuna ulaşılması beklenen bir sonuçtur.

4.2. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin Okullarda İnternete Hangi Araçlarla Girdiklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul müdürlerine göre, öğretmenler okullarda internete hangi araçlarla girmektedir” sorusu internet araçlarını belirlemektedir. Bu alt problemi ortaya koymak amacıyla, “Öğretmenleriniz okulda internete girmek için hangi araçları kullanmaktadır? Şeklinde soru yöneltilmiştir.

Tablo 4. 2. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin okulda internete girmek için kullandıkları araçlar

Görüşler	Katılımcılar	f
Cep telefonu	M3,M5,M7,M8,M9,M10,M11,M12,M13,M14,M15	11
Okul Bilgisayarı	M1,M2,M4,M6	4

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan okul müdürlerinden; 11’i öğretmenlerin kendi cep telefonları ile internete girdiklerini belirtirken, dördü ise okul bilgisayarlarını kullandıklarını belirtmiştir.

Herkesin cep telefonu var hocanım, adam üşeniyor bilgisayarın karşısına oturmaya (M9).

Bilgisayar ile zaman kaybetmek istemiyor kimse (M1).

Yazıcıya ihtiyaçları olmasa bilgisayarın başına geçen yok (M11).

Öğretmenler odasına beş tane bilgisayar aldım. Ne isterlerse yapsınlar (M2).

Teknolojik gelişmelerle birlikte artık akıllı telefonlar ile birçok işlem yapılabilmektedir. Okul müdürlerinin ifadelerine göre öğretmenlerinde interneti kullanmada cep telefonlarını tercih ettikleri görülmüştür.

4.3. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenler Günün Hangi Diliminde İnternete Daha Fazla Girdiklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul müdürlerine göre, öğretmenler günün hangi diliminde internete daha fazla girmektedir” sorusuna cevap için okul müdürlerine “Sizce öğretmenleriniz günün hangi zamanında internete giriyor?”

Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 3. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Daha Fazla Girdikleri Zaman Dilimi

Görüşler	Katılımcılar	f
Teneffüslerde	M3,M7,M9,M10,M13,M14	6
Öğle Arasında	M1,M2,M3,M4,M5,M8	6
Kurs Zamanı	M12,M15	2
Ders zaman	M6,M11	2

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan okul müdürlerinden; teneffüslerde, altısı öğle arasında, ikisi kurs zamanı ve ikisi de ders zamanında altısı internete girdiklerini belirtmişlerdir.

Sınıfa bir giriyorum adamın elinde telefon, müdür gelmiş sınıfa fark etmiyor bile (M6).

Teneffüste öğretmenler odasına giriyorum herkesin başı önünde, herkes telefonuna bakıyor (M3).

Eskiden öğle arası öğretmenlerin sohbet ettiği zamandı şimdi ise herkesin telefonunu kontrol ettiği zaman oldu (M5).

Öğretmen Destekleme ve Yetiştirme Kursu yapıyor almış notlarını yapmış, hazırlığını kursta telefonuna baka baka anlatıyor dersini (M15).

Okul müdürlerinin ifadelerine göre öğretmenler internete teneffüslerde ve öğle aralarında girmektedirler. Kurs ve ders saatinde interneti kullandıklarını ifade eden katılımcılarda var. Yaşamın birçok alanında olduğu gibi okullarda da internetin sosyal hayatı, bire bir iletişimi sınırlandırdığı söylenebilir.

4.4. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin İnternete Girme Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi ‘‘Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girme amaçları nelerdir?’’ sorusuna cevap için okul müdürlerine ‘‘Sizce öğretmenleriniz internete ne amaçla giriyor?’’ Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 4. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Amaçları*

Görüşler	Katılımcılar	f
Derse hazırlık, evrak hazırlama	M1,M2,M3,M6,M8,M9,M11,M12,M13,M14,M15	11
Şahsi işleri için	M4,M7	2
Haberleşmek için	M5,M10	2

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan okul müdürlerinden 11’i, öğretmenlerin eğitim amaçlı (derse hazırlık, evrak hazırlamak için), ikisi şahsi amaçları için, ikisi ise haberleşmek için internete girdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerim ne zaman görsem bilgisayardan dersleriyle ilgili çıktı alıyorlar, kağıt yetiştiremiyorum bunlara (M2).

Toplantı yapıyoruz bakıyorum öğretmen açmış interneti haberlere bakıyor (M7).

Okul müdürlerin ifadelerine göre öğrenmelerin interneti genel olarak derse hazırlık ve evrak hazırlamada kullandıkları görülmüştür. Buradan da öğretmenlerin interneti etkin kullanma konusunda bilinç sahibi oldukları sonucuna ulaşılabılır.

4.5. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre, Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Görevlerini Yapmalarına Engel Olma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi ‘Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri onların görevlerini yapmalarına engel olmakta mıdır?’ cevap için okul müdürlerine “Sizce öğretmenleriniz internete girmeleri görevlerini yapmalarına engel olmakta mıdır? Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 5. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Görevlerini Yapmalarına Engel Olma Durumu*

Görüşler	Katılımcılar	f
Hayır	M2,M3,M8,M10,M13,M15,	6
Kısmen	M4,M5,M6,M7,M14	5
Evet	M1,M9,M11,M12,	4

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan okul müdürlerinin altısı öğretmenlerin internete girmeleri onların görevlerini yapmalarına engel olmadığını düşünürken, beşi kısmen görevlerini aksattığını, dördü ise öğretmenlerin internete girmeleri onların görevlerini yapmalarına engel olduğunu ifade etmektedir.

Elinden telefonu bir bıraksa beyefendi ders anlatacak (M3).

Valla arada derslere bir duyuru yapmaya giriyorum, bazısı oturmuş telefon elinde, çocuklar da sözde test çözüyor (M7).

Ama bazı hocalar telefonu dolabına kilitler derse öyle gider. Bizim kurumda çalışmaktan hocalar kafayı kaldıramıyor ki cep telefonuyla vakit geçirsin (M12).

Öğretmenlerin internete girmelerinin görevlerini yapmalarına engel olması durumuna ilişkin okul müdürleri farklı görüşler bildirmişlerdir. Engellemediğini veya kısmen engellediğini düşünenler olduğu gibi net olarak engellediğini düşünen katılımcılarda mevcuttur.

4.6. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmeleri Konusunda Öğrencilerden Şikâyetçi Olma Durumlarına İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi ‘Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikâyetler var mıdır?’ cevap için okul müdürlerine “Öğretmenleriniz internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikâyet alıyor musunuz?” Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 6. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmeleri Konusunda Öğrencilerden Şikâyetçi Olma Durumları*

Görüşler	Katılımcılar	f
Hiç almadım	M2,M3,M4,M6,M7,M8,M10,M13,M14,M15	9
Ara sıra	M1,M9,M11,M12	4
Çok sık alıyorum	M5	1

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi çalışmaya katılan okul müdürlerinin dokuzu öğretmenlerden öğrencilerin ders zamanında internete girmeleri konusunda hiç şikâyet almadıklarını, dördü ara sıra bu tür şikâyetler aldığını ve çok sık şikâyet aldığını, biri de sık sık şikâyet aldığını ifade etmektedir.

Öğrenciler gelip söyledi iki üç kere (M5).

Çok değil nadir de olsa kulağıma geliyor, tabi hemen uyarıyorum (M7).

Şimdiye kadar hiç böyle bir şikâyet almadım (M12).

Öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikâyet almadığını belirten okul müdürleri çoğunluktadır. Öğrenciler öğretmenlerin aynası gibidir. Bu nedenle öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerin görüşleri önem taşımaktadır.

4.7. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girme Davranışlarının, Okulunda Yaygın Olarak Kabul Edilme Duruma İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi ‘Okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girme davranışları, okulunda yaygın olarak kabul edilen bir davranış mıdır?’ cevap için okul müdürlerine “Öğretmenleriniz internete girmeleri alışılmış bir davranış mıdır” sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 7. Okul müdürlerinin görüşlerine göre, öğretmenlerin internete girme davranışlarının kabul edilebilirlik durumları

Görüşler	Katılımcılar	N
Evet	M1,M2,M3,M5,M6,M7,M8,M9,M10,M11,M12,M14,M15	13
Hayır	M4,M13	2

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan okul müdürlerinin 13’ü öğretmenlerin internete girme davranışlarını okulunda yaygın olarak kabul edildiğini, ikisi ise öğretmenlerin internete girme davranışlarını okulunda yaygın olarak kabul edilmediğini belirtmiştir.

Teknoloji çağındayız, internete girmeden nasıl proje yapacaklar (M1).

Sadece gerekli olduğunda girsin öğretmen (M13).

Sonuçlara göre okul müdürlerinin öğretmenlerin interneti kullanmalarının kabul edilebilir düzeyde olduğunu savunmaktadırlar. İnternetin yaşamın her alanında girmesi düşünüldüğünde, internet kullanmayan bir öğretmenin varlığı yadsınan bir davranış olurdu.

4.8. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Ders Sırasında İnternete Girme Durumlarına İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi Okul müdürlerine göre, öğretmenler ders sırasında internete girmekte midirler? Cevap için okul müdürlerine “Öğretmenler ders sırasında internete girmekte midirler?” Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 8. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Ders Sırasında İnternete Girme Durumları

Görüşler	Katılımcılar	f
Ara Sıra	M2,M4,M6,M8,M13,M15	6
Bilmiyorum	M3,M5,M7,M10,M11,M14	6
Çok Sık	M1,M9,M12	3

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan okul müdürlerinin altısı öğretmenlerin internete ara sıra girdiklerini, altısı öğretmenlerin ders sırasında internete girip girmediklerini ve üçü de öğretmenlerin ders sırasında internete çok sık girdiklerini ifade etmişlerdir.

Derste girecek tabi, etkileşimli tahtadan da girecek gerekirse telefonundan da girecek, etkinlik yaptırıyor öğretmenim (M2).

Ara sıra girecek tabi öğretmen (M4).

Lazımsa giriyordur değilse girmiyordur bilemiyorum ki (M10).

Okul müdürlerinin ifadelerine göre öğretmenlerin genel olarak ara sıra internete girdikleri ve gerektiği gibi gerektiği kadar kullandıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

4.9. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi okul müdürlerine göre, öğretmenlerin internete girmeleri onların derse geç kalmalarına neden olmakta mıdır? cevap için okul müdürlerine “Öğretmenleriniz internet yüzünden derslere geç kalmakta mıdır” sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 9. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumu

Görüşler	Katılımcılar	f
Hayır	M1,M2,M4,M5,M6,M7,M8,M9,M10,M11,M12,M13,M15	13
Evet	M3,M14	2

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi çalışmaya katılan Okul müdürlerinin 13’ü öğretmenlerin internete girmeleri onların derse geç kalmalarına neden olmadığını belirtirken, ikisi öğretmenlerin internete girmeleri onların derse geç kalmalarına neden olduğunu ifade etmektedir.

Ellerinden bıraksalar telefonu derse gidecek bazıları, zil filan boşuna çalıyor bazen (M3).

Hayır, ne alakası var, dersler tam yapılıyor bizde (M15).

Okul müdürlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin internete girme durumlarının derse geç kalmalarına neden olmadığı görülmüştür.

4.10. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternete Girmelerinin Derse Geç Kalmalarına Sebep Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın onuncu alt problemi, okul müdürlerine göre, öğretmenler dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti kullanırlar mı? Ne sıklıkta? Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 10. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Dersleri ile İlgili Bilgileri Öğrenmek için İnterneti Kullanma Durumları*

Görüşler	Katılımcılar	f
Her zaman	M1,M3,M4,M5,M6,M8,M11,M12,M13,M14,M15,	11
Ara sıra	M2,M7, M10	3
Bazen	M9	1

Tablo 4.10'da görüldüğü gibi çalışmada 11 okul müdürü öğretmenlerin dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti her zaman kullandığını belirtirken, üçü öğretmenlerin dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti ara sıra kullandığını; biri öğretmenlerin dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti bazen kullandığını ifade etmiştir.

Öğretmenler hep kullanmalı interneti, tabi gerekli dersleri için (M3).

Öğretmen kitap kaynağı haricinde kullansın interneti (M7).

Kaynak çok bizde bazen kullanıyorlar (M9).

İfadelere bakıldığında öğretmenlerin interneti etkin kullandıkları söylenebilir. Derslerle ilgili bilgileri internet aracılığıyla ulaştıkları görülmüştür.

4.11. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Takip Ettikleri Site ve Uygulamalara İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın on birinci alt problemi, okul müdürlerine göre, okul müdürlerine göre, öğretmenler internette hangi site ve uygulamaları takip etmektedirler? Cevap için okul müdürlerine, okulunuzda öğretmenler hangi site ve

uygulamaları takip etmektedir? sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda ortaya çıkan temalar verilmiştir.

Tablo 4. 11. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin İnternette Girdikleri Site ve Uygulamalar*

Görüşler	Katılımcılar	f
Sosyal Ağlar	M1,M4,M5,M6,M7,M8,M9,M11,M12,M13,M15	11
Eğitim Siteleri	M1,M3,M7,M10,M14	5
Haber Siteleri	M2,M11	2

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi katılımcı okul müdürlerinden 11’i öğretmenlerin internette sosyal ağları takip ettiğini belirtirken, beşi öğretmenlerin internette eğitim sitelerini takip ettiğini; ikisi ise öğretmenlerin internette haber sitelerini takip ettiğini ifade etmektedir.

Hepsinin Facebook, Instagram, Twitter adresleri var, bizim de var tabi (M4).

EBA, E-twinning, TÜBİTAK bizde hep kullanılmalı (M7).

Bütün haberler benim birkaç öğretiliminde maşallah (M1).

Günümüzde sosyal paylaşım ağlarını kullanmayan neredeyse kimse kalmadı denilebilir. Katılımcıların görüşlerine göre de öğretmenlerin kullandıkları uygulamaların başında sosyal ağlar gelmektedir. Bunu işleri gereği tabi ki eğitim siteleri takip etmektedir.

4.12. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Üye Oldukları Sosyal Ağlara İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın on ikinci alt problemine bağlı olarak; okul müdürlerine okulunuzda öğretmenlerinizin üye olduğu sosyal ağlar nelerdir? Biliyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda ortaya çıkan temalar verilmiştir.

Tablo 4. 12. *Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Üye Oldukları Sosyal Ağlara İlişkin Veriler*

Görüşler	Katılımcılar	f
Var	M1,M2,M3,M4,M5,M6,M7,M9,M10,M11,M12,M13,M14,M15	14
Bilmiyorum	M8	1

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi katılımcı okul müdürlerinden 14’ü öğretmenlerin üye oldukları sosyal ağlar olduğunu belirtirken, biri de öğretmenlerin üye oldukları sosyal ağlar olduğunu bilmediğini ifade etmektedir.

Hepsi face, Twitter, Instagram üyeler, ee biz de üyeyiz tabi ordan biliyorum (M5).

Emin değilim, var olan da var yok olan da, ben kullanmıyorum ki onlarınkini bileyim (M8).

Üste belirtildiği gibi sosyal ağlar günümüzde oldukça yaygın. Katılımcıların neredeyse tamamı öğretmenlerin sosyal ağlardan birine üye olduğu görüşünü taşımaktadır.

4.13. Okul Müdürlerinin Görüşlerine göre Öğretmenlerin Kurum İçinde Haberleşmelerini İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın on üçüncü alt problemi, kurum içinde haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamaları var mıdır? Öğretmenlerin rolü nedir? Buna göre okul müdürlerine, “Kurum içinde öğretmenler ile haberleşme sisteminiz nedir? Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul müdürlerinin cevapları doğrultusunda temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. 13. Kurum içinde İnternet ile Haberleşme Durumuna İlişkin Veriler

Görüşler	Katılımcılar	f
Var	M1,M2,M3,M4,M5,M6,M7,M8,M9,M10,M11,M12,M13,M14, M15	15

Tablo 4.13’te görüldüğü gibi katılımcı okul müdürlerinin tümü kurum içinde haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamalarının olduğu görüşündedirler.

Okul içinde öğretmenlerle iletişimde illaki interneti kullanmaktayız (M1).

Watsaptan tüm öğretmenlerle iletişim kurabilmekteyim (M14).

Artık sadece okullarda değil her zaman iletişimde internet kullanılmaktadır (M8).

Okul müdürlerinin ortak görüşü internetin kurum içi haberleşmede kullanıldığı yönündedir. Bu sayede hızlı ve etkili iletişim ağı kurulmaktadır. İnternetin etkin bir şekilde kullanılması yaşamı kolaylaştıran unsurlar arasındadır.

Tablo 4. 14. Kurum İçinde İnternet ile Haberleşmede Öğretmenlerin Rol Durumuna İlişkin Veriler

Görüşler	Katılımcılar	f
Aktif	M1,M3M4,M6,M7,M8,M9,M11,M12,M13,M15	11
Pasif	M2,M5,M10,M14	4

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi katılımcılardan 11’i kurum içinde haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamalarında öğretmenlerinin aktif olabileceğini belirtirken; okul müdürlerinin dördü kurum içinde haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamalarında öğretmenlerinin pasif olduğunu belirtmiştir.

Bizim whatsapp grubunda bütün öğretmenler soru sorup cevap yazabilirler. Hatta kendi özel grupları var. Biz idare olarak karışmayız (M3).

Biz çok çektik bu grup işinden sadece duyuru yapmak için idare whatsapp grubuna yazı yazar, öğretmenler yazamaz, özel durum varsa gelsin kapımız hep açık (M10).

Katılımcıların birçoğu öğretmenlerin kurum içi haberleşmede aktif rol oynadığı görüşünü savunmaktadırlar. Öğretmenler haberleşmede interneti kullanırlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada öğretmenlerin okulda teknoloji ve internet kullanımına bağlı sanal kaytarma davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında öğretmenlerin mesai saatleri içerisinde ve dışındaki iş dışı internet kullanım düzeyleri, internet kullanım etkinlikleri ve bu etkinliklerin sebeplerinin belirlenmesi gibi alt amaçlar incelenmiştir. Bu araştırmayla giderek yaygınlaşan teknoloji ve internet kullanımının okullarda öğretmenler tarafından kullanımıyla ilgili ulaşılan verilere ilişkin sonuçlar bu başlık altında verilmiştir.

Araştırmanın demografik değişkenleri; araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, mesleki kıdemi, internet kullanım süresi, internet kullanım beceri düzeyi, internet kullanım sıklığı ve internette kesintisiz bağlı kaldığı süre olarak belirlenmiştir. Araştırma sonunda toplanan demografik veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 15 okul yöneticilerinin, %14'ü kadın ve %86'sı erkek olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, %20'si 31-40 yaş aralığında, %54 41-50 yaş aralığında, %22,5'i 51-60 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, %14'ü bekâr ve %86'sı evli olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, %26'sı lisans ve %74'ü lisansüstü eğitim mezunudur. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %26'sı 16-20 yıl aralığında ve %74'ü 21 ve üzeri kıdem yılına sahiptir.

Okul müdürlerinin birçoğu öğretmenlerin internete girme sürelerinin oldukça fazla olduğunu düşünmektedirler. Okul müdürlerinin birçoğu öğretmenlerin internete girmek için en fazla cep telefonlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Okul müdürleri öğretmenlerin teneffüs aralarında ve öğle arasında internete girdiklerini düşünmektedirler. Ancak kurs zamanı ve ders zamanında internete girdiklerini düşünen katılımcılarda mevcuttur.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin interneti derse hazırlık ve evrak hazırlamada kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra şahsi işleri ve haberleşme için kullandıklarını belirtenler de vardır. Öğretmenlerin internete girmelerinin görevlerini aksatması durumuna ilişkin okul müdürleri farklı görüşler belirtmişlerdir. Bir kısmı görevlerini aksatmadığını, diğer bir kısmı aksattığını savunurken, bir kısmı da kısmen aksattığı görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikayet almadığını belirten okul müdürlerinin sayısı çoğunluktadır. Dört katılımcı ara sıra aldığını, bir katılımcı da hiç şikayet almadığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin internete girme davranışlarının, okulda yaygın olarak kabul edilen bir davranış olduğu görüşünü taşımaktadırlar. Öğretmenlerin ders esnasında internete girme durumlarına ilişkin; katılımcıların bir kısmı ara sıra, bir kısmı da bilgin yok cevabını vermişlerdir. Üç katılımcı da öğretmenlerin ders esnasında çok sık internete girdiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların neredeyse tümü öğretmenlerin internete girmelerinin derse geç kalmalarına sebep olmadığı görüşünü taşımaktayken, iki tanesi de tam tersi bir düşünce içerisinde. Katılımcıların büyük bir kısmı öğretmenlerin dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti her zaman kullandıklarını, üçü ara sıra kullandıklarını ve biri de bazen kullandıklarını belirtmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı öğretmenlerin internette sosyal ağları kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra eğitim siteleri ve haber sitelerini takip ettiklerini belirtenler de vardır.

Katılımcıların neredeyse tamamı, öğretmenlerin üye oldukları bir sosyal ağın olduğunu belirtirken, iki katılımcı ise bilgisi olmadığını belirtmiştir. Tüm katılımcılar kurum içinde iletişim için internet uygulaması kullanıldığını ifade etmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı kurum içinde internet uygulamaları ile gerçekleştirilen iletişimde öğretmenlerin aktif rol oynadığını belirtmişlerdir. Dört katılımcı ise pasif bir rol üstlendiği düşüncesindedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda uygulayıcılar için belirlenen öneriler:

- Teknolojinin eğitimde etkin kullanımının sağlanması ile eğitim kalitesi artırılabilir. Ancak teknolojinin etkin kullanılıp, kullanılmadığı denetlenmelidir.
- Öğretmenleri, teknolojiyi eğitimde kullanma konusunda bilinç kazandırmak amacıyla hizmet içi eğitim, konferans, seminer gibi eğitim programları düzenlenebilir.

Araştırma sonucunda araştırmacılar için belirlenen öneriler:

- Bu araştırma Denizli merkez ilçelerindeki öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir. Aynı çalışma farklı ilçelerde veya farklı illerde tekrarlanabilir. Hatta merkez ilçeleri ile diğer ilçelerin karşılaştırılması yapılacak şekilde planlanmış bir çalışma gerçekleştirebilir.
- Bu çalışmada nitel yöntemlerden yararlanılmıştır. Aynı konu nicel yöntemler kullanılan bir araştırmada işlenebilir.
- Bu çalışmada 15 okul müdürüyle görüşülmüştür. Farklı örneklem büyüklükleriyle aynı konu ele alınabilir.
- Bu çalışmada sadece okul müdürleriyle görüşülmüştür. Okul müdürlerinin konuyla ilgili görüşleri ile öğretmenlerin öz değerlendirmelerinin karşılaştırıldığı bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akça, A. (2013). *Okul Yöneticilerinin İş Dışı İnternet Kullanım (Siber Aylaklık) Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Anandarajan, M. & Simmers, C. A. (2004). *The Internet and workplace transformation*. Routledge.
- Arı, G. S. ve Bal, E. Ç. (2008). Tükenmişlik kavramı: Birey ve Örgütler açısından önemi. *Yönetim ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 131-148.
- Arık, M. (2016). *Eğitim Fakültelerinde Çalışan Öğretim Elemanlarının Sanal Kaytarma Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Örgüt İklimi: İstanbul İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ataç, M. (2017). *Öğretmenlerin Sanal Kaytarma Davranışları ile Zaman Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kahramanmaraş.
- Blanchard, A. L. & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084.
- Blau, G., Yang, Y., & Ward-Cook, K. (2006). Testing a measure of cyberloafing. *Journal of Allied Health*, 35(1), 9-17.
- Budak, G. ve Sürgevil, O. (2005). Tükenmişlik ve tükenmişliği etkileyen örgütsel faktörlerin analizine ilişkin akademik personel üzerinde bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 95-108.
- Çetin, F. ve Basım, H. N. (2012). Örgütsel psikolojik sermaye: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(1), 121-137.

- Doorn, O. N. (2011). *Cyberloafing: A Multi-Dimensional Construct placed in a Theoretical Framework*. Master Thesis. Eindhoven University of Technology, Department of Industrial Engineering and Innovation Sciences. Eindhoven.
- Erkuş,A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Garrett, R. K. & Danziger, J. N. (2008). Disaffection or expected outcomes: Understanding personal Internet use during work. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(4), 937-958.
- Güngör, M. (2016). *Sanal kaytarma ve örgütsel bağlılık ilişkisi: kamu ve özel sektör üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Jia, H. H. (2008). *Relationships between the big five personality dimensions and cyberloafing behavior*. Unpublished Doctoral Dissertation. Southern Illinois University Carbondale.
- Kılıç, G. N. (2017). *Öğretmenlerin Okulda İnternet ve Teknoloji Kullanımına İlişkin Sanal Kaytarma Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüleri, İstanbul.
- Kurun, M. (2019). *Okul Yöneticilerinin Yönetsel Davranışları ile Sanal Kaytarma Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Landers, R. N. & Lounsbury, J. W. (2006). Investigation of big five and narrow personality traits in relation to internet usage. *Computers in Human Behavior*, 22, 283-293.
- Lee, Z., Lee, Y. & Kim, Y. (2004). Personal Web page usage in organization. *In Personal web usage in the workplace: a guide to effective human resources management* (pp. 28-45). IGI Global.

- Lim, V. K. (2002). The IT way of loafing on the job: Cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of organizational behavior: the international journal of industrial, occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 23(5), 675-694.
- Lim, V. K. G & Teo T.S. H. (2005). Prevalence, perceived seriousness, justification and regulation of cyberloafing in singapore: an exploratory study. *Information and Management*, 42(8), 1081-1093.
- Mahatanankoon, P., Anandarajan, M. & Igbaria, M. (2004). Development of a Measure of Personal Web Usage. *Cyber Psychology & Behavior*, 1(1), 93-104.
- Öğüt, E., Şahin, M. ve Demirsel, M. T. (2013). The relationship between perceived organizational justice and cyberloafing: Evidence from a public hospital in Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(10), 226.
- Örücü E. ve Yıldız H. (2014). İşyerinde kişisel internet ve teknoloji kullanımı: Sanal kaytarma. *Ege Akademik Bakış*, 14(1), 99-114.
- Özdemir, F. (2006). *Örgütsel İklimin İş Tatmin Düzeyine Etkisi: Tekstil Sektöründe Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Robinson, S. L. & Bennett, R. J. (1995). A typology of deviant workplace behaviors: A multidimensional scaling study. *Academy of Management Journal*, 38(2), 555-572.
- Sarıca, H. (2019). *Öğretmenlerin Siber Kaytarma Davranışları ile İşe Tutkunluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Sertaş, O., Şimşek, G. (2016). *Turizm İşletmelerinde Sanal Kaytarma: Teorik Bir İnceleme*. 17. Ulusal Turizm Kongresi Programı, Bodrum.
- Stanton, J. M. (2002). Company profile of the frequent internet user. *Communications of the ACM*, 45(1), 55-59.

- Ünal, Ö. F. ve Tekdemir, S. (2015). Sanal Kaytarma: Bir Kamu Kurumunda Ampirik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 95-118.
- Yağcı, M. ve Yüceler, A. (2016). Kavramsal boyutlarıyla sanal kaytarma. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(2), 663-673.
- Yeniçeri, Ö., Demirel, Y. ve Seçkin, Z. (2009). Örgütsel adalet ile duygusal tükenmişlik arasındaki ilişki: İmalat sanayi çalışanları üzerine bir araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2009(1), 83-99.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 1(23), 112.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek. 1. Araştırmanın Soruları

Sayın Meslektaşım,

Bu anket çalışması, “Öğretmenlerin Okullarda Siber Kaytarma Davranışlarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri (Pamukkale ve Merkezefendi İlçeleri Örneği)” konulu Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi için veri toplamayı amaçlamaktadır. Veri toplama sürecinde değerli görüşlerinize gereksinim duyulmaktadır.

Araştırmanın amacına ulaşması için soruların tümünün eksiksiz bir biçimde cevaplandırılması büyük önem taşımaktadır. Katılımcıların bu anket çalışmasına katılımları tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Ayıracağınız zaman ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Mesude EKİCİ

Kişisel Bilgiler-

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Medeni Durum:

Mesleki Kıdeminiz:

Kurumda Çalışma Süreniz:

SORULAR

- 1- Öğretmenlerin okullarda internete girme süreleri nedir?
- 2- Öğretmenler okullarda internete hangi araçlarla girmektedir?
- 3- Öğretmenler günün hangi diliminde internete daha fazla girmektedir?
- 4- Öğretmenlerin internete girme amaçları nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin internete girmeleri onların görevlerini yapmalarına engel olmakta mıdır?

- 6- Öğretmenlerin internete girmeleri konusunda öğrencilerden şikâyetler var mıdır?
- 7- Öğretmenlerin internete girme davranışları, okulunuzda yaygın olarak kabul edilen bir davranış mıdır?
- 8- Öğretmenler ders sırasında internete girmekte midirler?
- 9- Öğretmenlerin internete girmeleri onların derse geç kalmalarına neden olmaktadır mıdır?
- 10- Öğretmenler dersleri ile ilgili bilgileri öğrenmek için interneti kullanırlar mı? Ne sıklıkta?
- 11- Öğretmenler internette hangi site ve uygulamaları takip etmektedirler?
- 12- Öğretmenlerin üye oldukları sosyal ağlar var mıdır? Sizce hangileridir?
- 13- Kurum içinde öğretmenlerin haberleşmelerini sağladıkları internet uygulamaları var mıdır? Öğretmenlerin rolü nedir?